

domini castellà. En el país diuen *La Pobleta* i prou (xxvii, 133.23), i solament preguntant pel determ. em contestaven *d'alkoléa*. En el ric i exacte capbreu de Morella i terme, en lletra coetània i acurada del S. xv, que em va prestar l'arxiver i amic morellà, Mn. Milian, es llegeix repetidament sempre *Alcoleja*.

3) ALCOLEA, *Vilanova d'~*, poble meridional de l'Alt Maestrat. Havent-nos informat el comitè de 1933 (SGuarner, JGiner March, F. B. Moll i jo) amb la gent del país, constà pertot que deien *Vilanova* (alguns acastellanant-ho en *Vill-*), reconeixent, però, el determinatiu, generalment en la forma *Alcolea*; si bé un amic del Maestrat, havent-li-ho demanat amb insinuació del nom, ens corregí dient «*d'Alcoleja*». En els nomenclàtors de 1934 i 1936 vacil·làrem entre *V. d'Alcoleja*, *V. d'Alcoletja* i *V. d'En Doménec*. En el de 1966, SGuarner (jo assentint-hi): *Vilanova d'Alcolea*. A la Serratella vaig oir *bilanóba*, aclarit *d'Alcolea*, xxviii, 138 (1961); a la Serra d'En Galceran *bilanóba* (xxviii 163).

DOC. ANT. Les recerques de tots nosaltres, i les meves notes ja de llavors, permeteren comprovar les dades que ja trobava: *Alcolea* en la carta de població de 1245, atorgada per l'Orde de Calatrava, com a nom d'un castellet dalt del turó que domina el poble actual (BSCC xiv, 297); aquest ja se cita en la forma *Vilanova* l'any 1294; «locum de *Alcolea*, nunc autem nuncupatur de *Vilanova*» 1327, *Alcoeam* 1252 (BSCC xiv, 298.299). Cavanilles diu que llavors tenia 240 habitants, en dona una de les seves descripcions, tan plenes de fets observats amb ulls crítics, savis i penetrants, tots, salvant, quan escolta Escolano: «tal vez se debiera decir **Alcoréa*, nombre que los moros daban a los lugares pequeños; de aquí nos quedó el de *alqueria* 'cortijo': vide Escolano, col. 703 (I, 65n.). Arbitrari. Cap prova. Més fundat és que sigui *Alcoya*, que va com afr. de Vilafamés i *Subarra* en un doc. de 1250 p.p. Betí (*Cilo. de Miravet*, 202), com creu Font Rius (*C.d.p.* I, 462.2). Podria venir de *al-qāyia* (tal com *Alcoi* < *qāyī*) adaptat a *Alcolea* < *qulāyā*).

4) ALCOLEJA, poble de Mariola-Aitana, prop de Penàguila.

PRON. MOD. *Alkoléga* recordo de l'enq. de 1963. Mateu i Ll. accentua erròniament *Alcoletjà* (*País Val.* 110). També descrit per Cavanilles (II, 203) (llavors 150 habitants).

DOC. ANT. Ja en el *Rept.*, *Alcoleya* com alqueria de Penàguila (p. 347); barbaritzat oficialment com *Alcolecha*, SSiv. en dona cites de 1248, 1276 i S. xvi; el 1574 tenia 25 cases de moriscos.

5) Degué haver-hi encara altres homònims. En particular un de citat com *Alcolegia* a la Rib. Baixa del Xúquer, junt amb Riola, en doc. de 1276 (MtzFerrando, *Dic. Val. ACA* I, 2035).

ALCOLLA

Que hom assenyala entre les variants de *Biniancolla* de Menorca: nom oblidat en el vol. I (però veg. el no-

menclàtor i mapa Mascaró); sembla contenir l'àr. *al-qūlla* 'gerreta de terrissa' (*DECH* I, 136a), d'on el català, cast. i port. antics *alcolla*, dissim. com *ancolla*. Però em sembla que esqueia més aviat incloure'l entre els noms on *Bini-* és suspecte de ser arabització del romànic PINNA 'penya' (ací, vol. I, 257-59), i llavors deuria venir d'una base com PINNA COLLUM 'rocassa dels turons'.

Alconàsser, vol. I, 31-32

ALCORA, L'

La industriosa vila de la Plana Alta de Castelló.

PRON. POP. *l alkóra*, un del poble mateix, 1935; és general l'ús amb article, Moll (1935); jo vaig anotar-ho amb *ó* tancada a tothom: *l alkóra*, a Vistabella, a Morella i a St. Joan de Penyalgosa; en forma ambigua a Rossell; i sense article a un altre home de Morella, 1935. Joan Amades, *Geogr. Popular*, en recull dites proverbials, una d'elles amb article, i quatre sense (p. 91). «Parèixer de *l'Alcora*: afectar ser bovo, simple o beneit, seguint en realitat astut y molt espavilat: --- Per a dolçainers, en Tales, / per a espavilats en Onda, / per a banys en Vilavella, / per a ... bovos, en *Alcora*» MGadea (*T. del Xè* I, 10). Gentilici: *alcorins* (a *l'Alcora*, 1935).

DOC. ANT. «--- *Alcora* --- dividit cum t^o de *Alcalaten* --- et usque terminum de Villahamés» a. 1248, GGRV 804, n. 525; «--- al Sas, atinent del camí de *la Alcora* --- el camí de *l'Alcora* --- de *la Alcora*» en tres passatges del *Libre de Valúes* de 1398 que em facilità extractat SzGozalvo (1961). *Alcora* S. xvi, *Memor.* Muñoz (BSCC xiv, 430). *Carrer de la Alcora* ja consta a la capital de la Plana en l'a. 1664 (Traver, *Antigs. CastPna.*, p. 106). Carta de població i biblgr. en LzVargas c. 1774 (I, 167).

Era un dels sis pobles principals de la senyoria o baronia d'*Alcalatén*, veg. aquest article. Cavanilles ens dona notícies del poble i les seves fàbriques (I, 96). Ell també escriu *La Alcora*, i la descriu junt amb el seu vell castell en ruïnes, al cim del puig de Montmirà (p. 95).

ETIM. Àr. *al-qūrā* 'les alqueries', plural de *qariya*. *RMa* s. v. «villa», i amb glossa catalana *alcaria*, traduït per *qariya* i *qariya*, amb plural *qūrā* (628.8), de l'arrel *qry* «congregare, hospitalari»; etimologia que ja donà Steiger (*Contr.* 212), comprovant-ho amb el plural precisat per Beaussier; *PAlc* «aldea: *caria*, plural *corá*». Aquest plural *cora* figura en context aràbic en el *Rept.* de Mall., junt amb *Forlariix* (per al qual veg. vol. I, p. 149).

Hi ha un homònim *L'Alcóra* a Orxeta: *Senda de l alkóra* (xxxv, 99.3); i amb el plural català secundari *Lex alkóres* a Benicarló (xxviii, 112.2.). *Cora* pda. de Rellu (1963). I alguns NLL compostos *Coradènia* pda. de Dénia (1963) format amb el nom d'aquesta ciutat. *La Corassuda* te. Castelló de Farfanya, pda. i pont damunt el riu Farfanya (1964, xlvi, 55): essent a la ribera del riu, serà *qūrā as-súdda* 'les alqueries de la presa' format amb l'àr. *súdda* 'nom d'unitat' de